

Handreiking open data voor gemeenten

Als [Digitale Steden Agenda](#) zijn we nu twee jaar actief aan de slag met open data samen met de G32 en G4 gemeenten. Daarbij zijn resultaten geboekt en ook veel leerervaringen opgedaan, die we graag willen delen, zowel voor steden die al gestart zijn of nog moeten starten.

Veel informatie is al voor handen. Deze wordt niet opnieuw herhaald, maar daar wordt naar verwezen.

1. Definitie

Open data bij de overheid zijn data die:

1. uit publieke middelen bekostigd en gegenereerd zijn bij of voor de uitvoering van een publieke taak,
2. openbaar zijn,
3. vrij van auteursrechten zijn of andere rechten van derden,
4. computer leesbaar zijn en voldoen bij voorkeur aan de 'open standaarden' (geen pdf, wel xml of csv),
5. voor hergebruik beschikbaar zijn zonder beperkingen, zoals kosten of verplichte registratie.

Als de open data voldoen aan deze criteria, zijn ze voor iedereen toegankelijk en herbruikbaar. Burgers kunnen dan zelf aan de slag met data. Daarbij is het wel van belang dat de data regelmatig worden bijgewerkt door de eigenaar van die data.

Bron: [Algemene rekenkamer, trendrapport open data, 2014](#)

2. Speerpunten

De kansen betreft open data zijn eindeloos. Toch roept het vaak ook veel vragen op, namelijk; Hoe kunnen we aansluiten op de nieuwe bestuursakkoorden, hoe slaan we de data op en welke kansen liggen er voor meerwaarde en gebruik?.

Om op een succesvolle manier binnen jouw gemeente aan de slag te gaan met open data spelen de volgende aspecten een belangrijke rol;

- Believers, gelovers, mensen binnen de gemeente die er echt voor gaan,
- Politiek draagvlak,
- Capaciteit, financiën,
- Doorzettingsvermogen & geduld,
- Waarde-creatie,
- Platform,
- Inrichten van het werkproces.

Bovenstaande aspecten staan met elkaar in verbinding. Het is dan ook belangrijk om te acteren op meerdere sporen. Denk hierbij aan;

1. Politieke steun: wat is de motivatie voor de gemeente?
2. Beschikbaarheid van data: welke data hebben we en ontsluiten we die?
3. Bereikbaarheid van data: ontsluiting data op een platform?
4. Gebruik van open data: maatschappelijke meerwaarde en welke rol nemen we daarin?

2.1 Politieke steun

Een wethouder heeft vaak meerdere onderwerpen in de portefeuille. Vaak worden er dan op andere vlakken, zoals de decentralisaties, een hogere prioriteit gelegd. Open data staat niet hoog op de agenda en dit maakt het soms lastig om bestuurlijk draagvlak te krijgen.

“Open data is een middel, niet een doel op zich.”

Het gaat hier dan om waarde-creatie. Het inzichtelijk maken van de meerwaarde van open data. Erik de Ridder (Wethouder Tilburg); “Mijn WOZ is een mooi voorbeeld. Het gaat hier niet om de open data, maar de resultaten daarvan. Met een enthousiaste ambtenaar, ambassadeur vanuit de gemeente en een waardevolle toepassing kunnen we hier zowel intern als extern meer draagvlak voor creëren”.

Daarnaast geven nieuwe bestuursakkoorden ruimte tot nadenken over een nieuwe aanpak. Het vergroten van een aantrekkelijke binnenstad en het omgaan van leegstand is een onderwerp dat overal terugkomt. Open data kan daarin een oplossing bieden. Zo ook bij decentralisaties. Het is van belang dat er binnen gemeente meer samen wordt gewerkt tussen de verschillende afdelingen. Dit om verschillende vakkennis van zowel ICT als zorg (beleid) met elkaar te verbinden en open data een winnende factor te laten zijn.

Ook zijn er wettelijke kaders. In de Europese richtlijn is de plicht tot hergebruik van overheidsinformatie vastgelegd. Voor medio 2015 moet dat in de landelijke wetgeving zijn verwerkt, d.w.z. de wet openbaarheid van bestuur (RICHTLIJN 2013/37/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD, van 26 juni 2013, tot wijziging van Richtlijn 2003/98/EG inzake het hergebruik van overheidsinformatie).

In de nota "open overheid" en het actieplan Open overheid, september 2013, staat open data in diverse aspecten ook vermeld als een ambitie van de overheid om transparanter te functioneren.

2.2 Beschikbaarheid van data

Om snel en efficiënt data te kunnen ontsluiten is het belangrijk dat het geïntegreerd is in de dagelijkse gang van zaken. Dit doe je door het in te bedden in het werkproces, open by design. Fungeer als gemeente als een hotel, zichtbaar en open waarin verschillende rollen worden vervuld en service centraal staat. Denk daarbij aan het organiseren van strategie, draagvlak en transparantie.

Om in de nabije toekomst burgers en gemeenten te ondersteunen bij het wegnemen van maatschappelijke vraagstukken, heeft DSA een top20 lijst samengesteld met daarin de 20 belangrijkste datasets die gemeenten zouden moeten publiceren als open data. De datasets staan niet in volgorde van hoge prioriteit.

Top20 datasets voor gemeente:

- 1 Openingstijden winkels
- 2 Passantentellingen
- 3 Uitgaansinformatie
- 4 Cultureel erfgoed
- 5 Criminaliteitscijfers
- 6 Leegstand
- 7 Bestemmingsplannen
- 8 Bekendmakingen
- 9 Vergunningen
- 10 Bereikbaarheid parkeerplaatsen / parkeertarieven

11	Wi-Fi spots
12	Locaties prullenbakken
13	Rolstoel toegankelijkheid openbare weg
14	Werktijden straatvegers / afvalophaaldiensten
15	Preventie / voorlichting
16	Wachlijsten huurwoningen
17	Samenstelling wijken / buurten
18	Parken en groenvoorzieningen
19	Subsidieregelingen
20	IV3 financiële data

2.3 Bereikbaarheid van data

Een start maken met open data begint met het stellen van een doel. Vervolgens is het goed om je af te vragen of het doel haalbaar is, denkend aan geld, capaciteit, kennis en medewerking. Eindhoven is gestart met twee platformen om open data aan te bieden. Een eerste leerervaring is om daarbij voor ogen te houden wat mensen met de data kunnen doen in het formaat waarin het wordt aangeboden. Bij het vaststellen van een platform om data beschikbaar te maken is het goed om na te denken over zaken zoals het gemak, de functionaliteit en toegankelijkheid die het platform biedt.

Een platform is ook essentieel aangezien er waarde ontstaat. Dit komt doordat er feedback gegeven/ontvangen kan worden, ervaringen worden gedeeld en men contact met elkaar heeft. De kracht van data en de mogelijkheden die het biedt stijgt. Open data is een middel om iets te bereiken en door als gemeente een platform te bieden ontstaat er een koppeling tussen data, oplossingen en vragen.

Data.overheid.nl is een centrale portal, deze geeft echter alleen referentiedata. De vraag die leeft is dan ook of er geen landelijke datastore moet komen. Als gemeente kun je ieder het wiel opnieuw uitvinden, het is slimmer om te leren van andere gemeenten en indien mogelijk gezamenlijk op te trekken.

2.4 Gebruik van open data

Veel open data is nu niet actueel, onvolledig en statisch. Dat maakt het moeilijk om er een bedrijf op te baseren. Alleen een publicatieplatform is daarom niet voldoende. Continuïteit vereist een infrastructuur, beheerprocessen, documentatie en communicatie. Het is leuk om na te denken over de lamp aan het plafond, maar licht is er pas als er elektriciteit is (en blijft). Dit geldt ook voor open data toepassingen; ze krijgen meerwaarde en worden bruikbaar als de data er is, blijft en gestandaardiseerd is. Dat vraagt om samenwerking en gemeenschappelijke oplossingen.

Open data; echte mensen, echte verhalen

Het vrijgeven van data door de overheid leidt tot een transparante overheid en biedt kansen voor economische ontwikkeling en maatschappelijke oplossingen. Ook de overheid zelf profiteert van open data bij het verbeteren van de interne efficiëntie. Veel van de oplossingen die nu worden gemaakt met open data hebben een technische insteek, voor de meeste mensen is de data niet te begrijpen. Dit maakt het ook moeilijk om te denken in oplossingen. Daarom werken de Digitale Steden Agenda (DSA), Onze Stad en het ministerie BZK is aan een andere aanpak.

In verhalen worden situaties van burgers, ondernemers en gemeenten met betrekking tot de vraagstukken waar zij tegenaan lopen verteld. Uit de verhalen wordt duidelijk hoe open data hierin een oplossing zou kunnen betekenen. De verhalen zijn onderverdeeld in de volgende thema's; winkelen, onderwijs, evenementen & cultuur, wonen en gezondheid.

Uit de verhalen blijkt dat open data veel kan betekenen voor deze vraagstukken, open data kan helpen echte vragen van echte mensen te beantwoorden. Open data wordt nu vaak vanuit de aanbodkant gegenereerd. De verhalen geven inzicht in relevante en actuele maatschappelijke vraagstukken. Open data levert een bijdrage in de oplossing hiervan. Zo wordt de meerwaarde inzichtelijk en kan er beter prioriteit aan worden gegeven. Daarnaast maakt het inzichtelijk welke datasets meerwaarde kunnen bieden vanuit de verschillende thema's.

Meer informatie betreft open data en de verhalen:

- <http://onzestad.digitalestedenagenda.nl/open-data-2/>
- <https://data.overheid.nl>
- Of neem contact op met: Rob Bots, gemeente Tilburg, rob.bots@tilburg.nl

onzestad.digitalestedenagenda.nl